

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI
POŚWIĘCONY SPRAWOM MIEJSCOWYM ORAZ ZABĘGBIA DĄBROWSKIEGO.

REDAKCJA Częstochowa, II Aleja № 38, telefon № 50,

ADMINISTRACJA Częstochowa, II Aleja № 38.

Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie 4-ej.

Cena 3 kop.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych, od godz. 8—9 wieczorem.

2-ga Aleja № 43.

TEATR „ODEON”

W. Rezenińskiego (Najstarszy w Królestwie) Od soboty 13 do wtorku 16 Sierpnia (włącznie)
Ciekawa i zupełna zmiana programu!

Szczeliny Harault (zajmujące zdjęcia z natury) **MNISZKA** dramat z życia przemysłowców, (na tle przepięknej natury) **Karmienie zwierzyń w Górnej Bawarii** (piękne zdjęcia z natury)
Kobieta detektyw (komiczny) **Grzesznioza miłość prowadzi do złego** (melodramat Henri Bernstejna) **Brac a Kubusia** (kom.) **Kulawy dyabeł** (czarodziejska fantazja w kolorach).

Na scenie odegrana będzie: **MAŻ z OGŁOSZENIA** farsa w 1-ej odsłonie Reżyser. W Nynkowski

Zmiana programu w każdą środę i sobotę. W Kalloskopach wystawiono: nową serję widoków z podróży.

— — Ceny miejsc zwykłe. — — — Szczegóły w afiszach i programach. — —

Teatr „ODEON”

RESTAURACJA Wacława ŚWIDERSKIEGO

Aleja II róg Teatralnej (1-sze piętro)
zawiadamia Szanownych Gości, że dziś i codziennie grywa

Kapela Polska pod dyrykcją Raczynskiego.

Początek o godzinie 8-ej wieczorem. Z szacunkiem Wacław Świdorski.

LEKARZ-DENTYSTA

Artur Broniatowski

przyjmuje codziennie od 9—1 i od 3—7 p. p.

I Aleja № 8 pierwsze piętro dom p. Rygockiej.

MAGAZYN UBIORÓW MĘZKICH

R. Trawińskiego

przeniesiony został

do domu Towarz. Pożyczk. Oszczędnościowego II Aleja Nr. 24, 1-sze piętro od frontu.

Pierwszorządny w Częstochowie
Zakład fotograficzny
W. Wesołowskiego
II Aleja Nr. 26. róg
Teatralnej

Ciepła woda.

„Do nieprzejednanych i niesprawiedliwych” wystosowała we wczorajszym numerze „Gazeta Miejskowa” artykuł wstępny.

W tej cieplej, zresztą i dość mętnej wodzie frazeologii, naszpikowanej Nietsemem, tolerancją i kulturą — nie znaleźliśmy nic, oprócz chęci skierowania polemiki rzeczowej na tory osobiste.

Nie damy się jednak sprowokować, bo zbyt wyraźna jest intencja „Gazety”. Przypomniemy tylko, że, pomimo wydania kilku pierwszych numerów „Gazety”, wiedząc czem pachnie, nie poruszyliśmy jej ani jednym słowem. Dopiero wyraźne zaczepienie w artykułach: „Zdrowy kierunek myśli politycznej” i „W kwestji żydowskiej”, odpowiedzieliśmy na interpelację. Ze „Gazecie” jest nie na rękę to mimowolne, a może i wbrew intencji redakcji, lecz pod naciskiem obcych wpływów uchylenie przybyć — w to wierzymy. Lecz, jeśli co, to właśnie owa „tolerancja” sprawiła „Gazecie” ten kłopot. Nie chcąc go jej po-

większać, przechodzimy do „samej sprawy.”

Nie dziwi nas, że redakcja „Gazety” znalazła się w kłopotcie, jak określić pojęcie kultury. Byliśmy na to przygotowani.

Smutne jest tylko to — i dziwne, że ktoś pisze o tem, co dlań niejasne. Lepiej w takim razie nie pisać, lecz zapytać, to mu inni powiedzą. Kto pyta — nie błądzi.

Co to więc jest kultura?
Chętnie przyjdziemy nieświadomym z pomocą i wyjaśnimy „Gazecie” na przykładzie. Pospolite są wyrażenia: „kultura bakterji”, „kultura kartofli”, „kultura nasion” i t. p. Cóż to znaczy? Znaczy to „po polsku „hodowla”, poprostu i zrozumiale: „hodowla”. To rodzime wyrażenie nie wprowadza nikogo wszak w kłopot.

Otóż to samo w znaczeniu przenośnym, choć zresztą równie utartem stosuje się do społeczeństw i narodów. Kultura rzymska, kultura germańska, kultura polska — znaczy to: hodowla najcenniejszych i najcenniejszych skarbów narodowych myśli i uczucia. Charakter narodowy określa tu przymiotnik, naprz. „polska”. Całokształt owej myśli i owego uczucia przeobrażony w czyn, dąży ku wytworzeniu największej sumy moralnego i materialnego dobrobytu.

Ale kultura polska winna być polską.

Mówi się, że przejeźliśmy w swoim czasie kulturę łacińską... Ale weszła ona w ciało naszego narodu i połączyła

się z niem ogranicznie oddawna tak, że stała się już polską.

Biada narodowi który choć w części swojej podda się niewolniczo wpływowi innej kultury, sobie obcej. Zatraci on swoje cechy narodu i stanie się gromadą, zamieszkujejącą jeden szmat ziemi, ale organicznie w jeden naród, w jedną rodzinę nie spojona.

Inna rzecz, jeśli kulturę obcą przyjmujemy krytycznie, bierzemy z niej plusy, nie biorąc... batów. Bywa zresztą i tak. W Poznańskim bierzemy baty, ale jednocześnie zyskujemy szkołę niemiecką, twardą. Bywa jednak i inaczej, bywa, że poddając się odwiecznej i mocnej kulturze semickiej, bierzemy moralnie i materialnie, jako naród, tylko ciężki.

Zbyteczna przypominać o demoralizującym wpływie żyda na chłopca we wsi i na robotnika; zbyteczna mówić o tem, że do niedawna zmonopolizowane niemal w rękach żydowskich handel i przemysł, wytrącone były z ręki polaków-chrześcjan. Brałismsy od żydów wszystko, co złe — nie wzięłismsy nic dobrego. Przejmowaliśmy ich braki moralne — nie ucząc się ani trzeźwości, ani oszczędności i pracowitości.

Nie dotykając przyczyn — stwierdzamy fakty. Tu należy się zastanowić nad pytaniem, czy na dobre wyszła narodowi i krajowi wspomniana przez „Gazetę Miejskową” tolerancja Wielkiego Kazimierza.

Wielkiem było jego serce, jak wielką była zasada wolnego „veto”, jak wielkimi były serca i umysły twórców konstytucji 3-go maja, — a jednak w

PIERWSZORZĘDNY ZAKŁAD ARTYSTYCZNY RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKI I SZTUKATORSKI

KRUSZYŃSKI I PROSZOWSKI

Częstochowa, III Aleja, dom własny

Egzystuje od 1887 r. Telefon 260.

WYKONUWA RZEZBY, POMNIKI, ROBOTY BUDOWLANE I KOŚCIELNE.
Fabryka posadzki cementowej na chodniki i stopni mozaikowych, oraz wszelkich wyrobów z cementu.
CENY NAJPRZYSTĘPIEJSZE.

RYDZEWSKI i S-ka

Biuro Techniczne w Częstochowie, Teatral. 13

TELEFON № 1.

Instalacje: Oświetlenia elektrycznego, przenieszenia siły i prądu na odległość. Oświetlenia młynów, tartaków, fabryk. Kanalizacja, wodociągi, centralne ogrzewanie. Skład materiałów technicznych i elektrotech.

Jest sposób na sposób.

Jedna z gazet żydowskich—według „Gaz. warsz.”—odkrywa niektóre sposoby używane przez żydów, chcących ulokować swoich synów w szkołach rządowych.

Przedewszystkiem więc istnieją „korepetytorzy z gwarancją”; tacy biorą 150 rb., gwarantując, że chłopiec zda egzamin. Jeden z ojców żydowskich opowiada, że „wystarał się” o to, żeby nauczyciel języka rosyjskiego w gimnazjum udzielał lekcji jego synowi za 75 rb. miesięcznie. Podczas „lekcji” nauczyciel, nie mając co robić, gdyż chłopiec był aż nadto przygotowany, czytał gazety.

Ciekawy jest wreszcie pomysł matki, która chciała uzyskać protekcję dyrektora gimnazjum dla swego syna ale nie śmiała dyrektorowi zaproponować tego, czego nie lubi senator Neudhard. Wzięła się więc „na sposób” i rzecze do dyrektora: „Założę się o dużą sumę, że syn mój nie zda”. Dyrektor zrozumiał i odrzekł: „O 1000 rubli założyłbym się, że syn pani zda.” A żydówka proponuje zakład o 500 rubli. Wreszcie „założono się” o 800 rb. i dyrektor wygrał.

Podróż niemowlęcia.

Przed paru dniami w porcie liverpolskim wzbudziło niezwykłą sensację 18-miesięczne dziecko, przybyłe na parowcu „Ortega”. Mały Pedro Lemont sam, bez żadnej opieki, odbył drogę z Punta Arena do Valparaiso. W Valparaiso wzięła go w opiekę posługaczka okrętowa. Za przybyciem do Liverpoolu oddała czekającym na niego krewnym. Dziecko jest sierotą. Rodzice jego zmarli w Punta Arena.

Losy szpiegów.

Z powodu uwięzienia bar. Ungern-Sternberga, „Głos Moskwy” (nr. 14) przypomina dawniejszych szpiegów wojskowych: rz. r. st. Parunowa, który poślizgnął się na sprzedaży tajemnic wojskowych, handlował potem z powodzeniem orderami, kapitał marynarki Smidta, który po utaskawieniu został delegatem duchowieństwa prawosławnego do rady w Mińsku i był obrany na posta trzeciej Dumy, oraz pułkownika Grimma. O tym ostatnim „Głos” tak pisze:

„W r. 1901 aresztowano pod zarzutem zdrady państwa starszego adjutanta sztabu okręgu warszawskiego, Grimma. Stwierdzono, że sprzedawanie tajnych do-

kumentów wojskowych rozpoczął on jeszcze, będąc porucznikiem
Łatwo sobie wyobrazić, ile szkody wyrządził ten szpieg Rosji przez długie lata.

Nie można było skazać zdrajcy na karę śmierci, gdyż kara ta nie była wówczas wymierzana.

Grimm był skazany na 12 lat ciężkich robót i zaczął odbywać karę w więzieniu nerczyńskim.

Zaledwie jednak trzy lata upłynęły, rodzina wyjednała dla Grimma ulaskawienie. Zamieszkał on w Cynie i niebawem stał się tam „powszechnie szanowaną” osobą. B. szpieg został korespondentem kilku dzienników zagranicznych, a nawet sporządził projekt zreformowania katongi.

Grimm umarł mniej więcej przed rokiem. Zdarzyło się nam widzieć jego fotografię, zdjętą na krótko przed śmiercią. Parużę na niej w bogatym futrze i czapce, z elegancko zakreconym wąsem, w nieodłącznych binoklach.

Widocznie i na Syberji potrafił urządzić się wygodnie.

Wdowa po nim mieszka teraz w gubernii saratowskiej, gdzie kupiła ładny i dochodowy majątek ziemski”.

Letni rozkład pociągów.

Dr. Żel. Warsz.-Wied.
Przychodzą: z Warszawy: 6.39 r. 11.37 pdp. 2.33 pp. 5.39 pp. 7.20 w. 12.20 n. 4.11 n.
z Sosnowca: 8.50 r. 9.42 r. 11.20 pdp. 3.36 pp. 6.34 w. 9.13 w. 11.51 n. 1.20 n. 2.44 n.
z Piotrkowa: 9.00 r. 9.00 w.
Odchodzą: do Warszawy: 5.25 r. 9.50 r. 11.30 r. 3.46 pp. 6.42 w. 12.11 n. 1.32 n. 2.52 n.
do Sosnowca: 6.51 r. 9.18 r. 11.47 pdp. 2.41 pp. 4.20 pp. 5.49 pp. 7.26 w. 9.10 w. 4.19 n.
do Piotrkowa: 9.25 w. 12.11 n.

ZDOLNA

13-letnia dziewczynka ukończyła 3 oddziały pragne przyjąć odpowiedzialnie zajęcie. III aleja Nr. 65. m. 2. 1650-3-1

Pudelki pieski ładne do sprzedania. III aleja № 60 u. stróża. 1652

Potrzebne 2000 rubli na 1-szy Nr. Hipoteki, wiadomość w Administracji Gońca. 1651-2

Tow. Akc. Zakładów Ceramicznych Dziewulski i Lange w Warszawie.

Fabryki w Opocznie i Stawiańsku.

POLECA: posadzki terrakotowe, płytki terrakotowe, glazurowane, zwykłe i fantazyjne; lićwki zwykłe i glazurowane. Wyroby ogniotrwale
Zamówienia przyjmuje:

Przedstawiciel: ZDZISŁAW RYLSKI, Częstochowa Aleja II Nr. 33 Tel. 93.

H. KOCZAŁSKI & Co, Dom Komisowo-Spedycyjny
Częstochowa, Herby pr., Herby ros. i Granica
Kantor mieści się przy ul. Panny-Maryi Nr. 18w oficynie na lewo (parter). Telefon 38.
W zakres operacji wchodzi: cienie i ekspedycja towarów przywózowych i wywózowych na warunkach najprzystępniejszych. 448-18-0

Biuro Architektoniczno-Budowlane
STANISŁAW OZDOWSKI
w Częstochowie, Aleja II № 33.
Wykonuje wszelkie roboty, wchodzące w zakres budownictwa. 1524-15-3

„LECH” Kantor Przewozowy
Aleja 3-cia № 55, telef. 828.
Uskutecznia szybko i dokładnie przeprowadzi mieszkań, biur, fabryk i t. p. z gwarancją. Wysyła i odbiera wszelkie towary z kolei. Kantor otwarty od 9 rano do 4 wieczór. 756

Skład Apteczny
Wacława Orzeł
przeniesiony został do domu W-nej Wnorowskiej III Aleja róg ul. Szkolnej

fabryka wód mineralnych **„ZDRÓJ”** aptekarza St. Wągrowskiego w Częstochowie.
Podaje do ogólnej wiadomości, że jeden z fabrykantów wody gazowej jeździ po sklepach i prósi jako by był wspólnikiem fabryki „Zdrój” i w ten sposób swoje wyroby zbywa wprowadzając odbiorców w błąd, przeto niniejszym zawiadamiam się, że wspólników fabryki „Zdrój” nie posiada a niesumiennego fabrykanta podsuwającego się pod wyższej wymienioną firmą będzie poszukiwać na drodze sądowej. 1641-2-1

Zegarki prawie Złote 56-aj pr.
— Tylko za rb. 2 kop. 90. —
Zegarek z prawdziw. now. amerykańskiego złota „Pata Morgan” zupełnie piękny z dwoma kopertami pięknym grafirowaniem i galazyowaniem „Golagie”; nawet specjalist nie odróżnia go od prawdziwego złota 56-aj pr. Zegarek ten jest śliczny z ranej genezyjskiej konstrukcji, „Ediawatch” i sztygą z pięknym fantazyjnym cyferblatem, nskracanie bez kluczyka „Remontoir” raz na 10 godz. wskazówki regulują się systemem „Firet” bez przyciskania, lecz tylko wyciągnięciem za pomocą wyregulowania i obciążniety co do minuty wzrost z faryki z gwarancją na 8 lat. Cena zamiast rb. 15 tylko rb. 2 kop. 90—2 szt. rb. 5 kop. 50. Celem rozpowszechnienia firmy naszej dołączamy do każdego zegarka jako premium 4 przedmioty zupełnie darmo: 1) Dewizkę wspaniałą, 2) Brelok ory inalny (na żądanie binokl z widokami), 3) Piękną szpilkę do krawatu z now. amerykańskiego złota ostatniej mody i zamknięty woreczek do zegarka. Także sam zegarek damski z kompletem stosownym do dam zeg. rb. 3 kop. 80 Męski z 3-me kopertami rb. 3 kop. 70 Obstatunki wysyłamy pocztą za zaliczeniem bez zadatku. Adresować: Przedstawicielstwo p. f. Sz. Szmulewicz Warszawa, Ciepła 26—3. P. S. za przesyłkę i opakow. dolicza się od 1-go do 3-ch reg. 40 kop. Zegarki „Pata Morgan” mają ogromne powodzenie, gdyż kto widzi ów zegarek wierzy, że prawdziwie złoty.
UWAGA: zegarki z amerykańskiego złota „Ameryka” wraz z 4-ma przedmiotami wysyłamy za rb. 2 kop. 50—damski rb. 3 k. 40 z poręczeniem na 6 lat. 1636—2—1

Centralna Stacja Elektryczna
w Częstochowie
Oddział Instalacji
Poleca urządzenie instalacji oświetlenia elektrycznego, dostawę, ustawianie i wynajem elektromotorów po cenach najniższych.
Wszelkie artykuły elektrotechniczne stale na składzie.
Projekty i kosztorysy bezpłatnie 670

Roman Oziembło
Częstochowa, Aleja III Nr. 50
W-ch Grabowskich wprost powiatu
Z dniem 14 lipca założyłem warsztat tapicerski. Przyjmuję obstatunki mebli, przerabiam stare meble i materace, zakładam portjery, firanki, dywany t. d. oraz opakowanie mebli.
— Ceny przystępne. —

ZAKŁAD
Instrumentów Muzycznych.
J. S. MALKO
Został przeniesiony na ulicę Dojazd № 11, w Częstochowie vis a vis dworca kolei W. W. 1512—6—3

Młody człowiek
z kilkoletnią praktyką handlową buchalter władający polskim rosyjskim niemieckim i angielskim językiem poszukuje posady Łaskawe oferty sukb. Ł. T. W. K. do administracji „Gońca” 1636-3-3
Potrzebni są zdolni ślusarze na budowę oraz i chłopcy do zakładu ślusarskiego. Wiadomość ulica Krakowska 22 1638—2—2 Buchalski.

ADWOKAT
Warszawa Wilcza № 18. Do 11-iej | ulica Stradomska № 38 vis a vis 5—6½, 1630—50—2 | fabryki szpagatu 1644-3-2

PRENUMERATE I OGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ: Kantor własny Częstochowa Aleja II Nr. 38—w Zawierciu księ-garnia p. Z. Hubickiej, — w Rakowie p. Leon Piotrowski.

Warunki prenumeraty: Rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1.50, miesięcznie kop. 50, wraz z przesyłką pocztową, lub odnośnikiem do domów. **Ceny ogłoszeń:** Za wiersz jednoszpaltowy lub jego miejsce: przed tekstem k. 40, po tekście k. 15, obok tekstu (nadestane) k. 50, nekrologi k. 20, Drobne ogłoszenia po 3 k. za wyraz. Najtańsze ogłoszenie k. 20